

2020-04-23

RISE inspel till skriftligt EU-skråd om EU:s industripolitik och den nya industristrategin

1. Sammanfattande synpunkter och rekommendationer

RISE välkomnar det fokus på teknologisk utveckling och innovation som medel för att öka konkurrenskraften hos den europeiska industrin som genomsyrar kommissionens förslag om en industristrategi som publicerades 10 mars 2020. Det är positivt att förslaget ser de gröna och digitala omställningarna som nya affärsmöjligheter genom att investera i ny kunskap, forskning och innovation för att utveckla värdeskapande varor och tjänster.

En hållbart konkurrenskraftig och tekniskt ledande industri kräver ett innovationsvänligt ekosystem för att öka nyttogörande av forskningsresultat och möjligheter till världsledande innovation. Därför är det positivt att förslaget har en holistisk ansats.

Behovet av partnerskap för att lyckas lyfts fram. Just samverkan mellan företag, institut och akademi är en grundförutsättning för att utveckla ny teknologi och nya lösningar. Europa har en unik institutsstruktur (Research and Technology Organisations, RTOs) för att stödja industrins teknik- och kunskapsutveckling. Detta nämns överhuvudtaget inte i förslaget vilket är förvånande och behöver åtgärdas.

Strategisk forskning och innovationssamverkan mellan offentliga och privata aktörer är nyckeln till att vi ska hitta lösningar på de stora samhällsutmaningarna. Det är välkommet att Public Private Partnerships (PPP) ses som en viktig modell för att stödja företagets möjligheter att utveckla ny teknologi och nya lösningar till den gröna och digitala omställningen. Sverige har en lång tradition av just den typen av samverkan där instituten spelar en mycket viktig roll. PPP-modellen kan och bör därför vidareutvecklas, särskilt inom Horizon Europe. Fokus bör ligga på tillämpning av forskning, till exempel genom testbäddar, samt på en ökad involvering av små- och medelstora företag (SMF). PPP-modellen kan även användas för att ta fram prioriteringar baserat på industriella behov och analysera hur innovationskapaciteten påverkas av förslag inom andra policyområden.

Att förslaget betonar vikten av kunskapsintensiva SMF är också positivt, en målgrupp med stor potential och som RISE prioriterar i sitt uppdrag. Här spelar industriella ekosystem en viktig roll. Samverkan mellan start-ups/scale-ups och mer etablerade företag kan leda till helt nya möjligheter och affärsmodeller. Här har Sverige goda exempel som vi skulle kunna bidra med. RISE välkomnar även förslaget till separat SMF-strategi.

Det är mycket positivt att strategin uppmuntrar experimentering och att den lyfter fram vikten av att Europa har förmågan att testa nya lösningar för att kunna accelerera kommersialisering och snabbare skala upp lösningar på en global marknad. Det är en förmåga som förutsätter att test- och demonstrationsmiljöer (inom EU kallat "*technology infrastructures*") finns tillgängliga och kan användas för att minska företagets risker i tjänste- och produktutveckling och korta tiden till marknadsintroduktion. RISE välkomnar därför den plan som Kommissionen tidigare kommunicerat för en EU-strategi för teknisk

infrastruktur¹. Vi anser att det krävs en gemensam europeisk strategi för att dessa tillgångar ska kunna användas effektivt och för att Europa ska undvika att göra onödiga överlapp i investeringar på området. Genom test- och demonstrationsmiljöer får SMF tillgång till stora företag och bredare värdekedjor. De är också nödvändiga för att regelverk och policyverktyg ska kunna anpassas till den snabba teknikutvecklingen, vilket är ett perspektiv som strategin tar upp.

Det vi saknar i förslaget är referenser till vikten av tillämpad forskning tillsammans med industrin. Trots att ny teknologi och innovation nämns genomgående i förslaget, saknas referenser till behovet av industrifokuserad, tillämpad forskning och vikten av samverkan med institut och akademi. Ny teknologi och så kallad *breakthrough innovation* kommer genom satsningar på forskning och oftast just genom forskning där företag, akademi och institut samverkar, vilket är ett perspektiv som saknas i förslaget till strategi.

Även om innovation betonas, behöver kopplingen mellan forsknings-satsningar och innovation göras mycket tydligare. Att stärka Europas forsknings- och innovationsekosystem är grundläggande för att kunna öka nyttogörandet av forskningsresultat och öka innovationskapaciteten.

Strategin talar om ett antal olika koncept som kan verka snarlika. Ett tydliggörande behövs när det gäller vad som avses med begrepp som *industrial ecosystems*, *value chains*, *lead market* och även PPP, och hur de förhåller sig till varandra. Utan tydliga definitioner av vad olika koncept innebär, kan det leda till att var och en läser in sin egen tolkning vilket i sin tur kan bidra till onödiga överlappande åtgärder. Det behövs även en tydlighet i vad som förväntas av aktörer som deltar i ovan nämnda koncept. Ett exempel är de strategiska värdekedjorna, som inte nämns i förslaget, som ofta förknippas och kanske förväxlas med instrumentet Important Projects of Common European Interest (IPCEI), vilket inte var intentionen. Det fortsatta arbetet bör bygga på det arbete som bedrivs i europeiska teknikplattformar och samarbetsprogram såsom olika PPP-modeller.

Instrument som innebär undantag från statsstödsregelverket (IPCEI) bör användas i undantagsfall och endast där andra instrument inte är möjliga och där det finns ett tydligt marknadsmisslyckande. Särskild hänsyn måste ges mindre länders industriella system och finansiella förutsättningar för att möjliggöra deras medverkan i satsningarna.

2. De digitala och gröna omställningarna

2.1 Digitalisering

De globala förändringarna innebär både utmaningar och möjligheter för ett litet och exportberoendeland som Sverige. Stora samhällsutmaningar som klimatförändringar, globalisering och ändrad demografi ställer krav på företag att förändras för ökad konkurrenskraft och på offentlig sektor att införa smartare arbetssätt och nya tjänster. Digitaliseringen öppnar upp för fler och nya lösningar.

¹ <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/0df85f8b-7b72-11e9-9f05-01aa75ed71a1>

Sverige kan bli världsledande på att använda digitaliseringens möjligheter genom långsiktighet, helhetsgrepp och kraftsamling. Detta är ett viktigt mål och uppdrag för RISE. För att kunna nyttja digitaliseringens möjligheter behöver Europa offensivt satsa både på teknologisk utveckling och säkra att vi har den digitala infrastruktur som krävs, som 5G-nät och välutbyggda fibernät.

Behovet av digitalisering betonas genomgående i förslaget vilket är positivt och visar på att digitalisering är av horisontell karaktär och påverkar alla områden.

Även om förslaget beskriver betydelsen av digitalisering på ett mer övergripande plan så visar det på vad som behöver uppmärksamhet ur ett policyperspektiv, som exempelvis att bygga vidare på den goda industribas vi har i Europa och vidareutveckla ett gott forsknings- och innovationsekosystem inom unionen. Mer skarpa förlag och eventuella regleringar återfinns i det meddelande som kom den 19 februari 2020 och som i sin tur kommer att påverka möjligheterna att uppnå den önskade målbild som industristrategin ämnar till.

Det kan i sammanhanget inte nog understrykas behovet av fortsatt digitalisering av industrin och framförallt unionens SMF. Detta är vägen till en omställning mot hållbarhet och cirkulär ekonomi.

Förslaget hänvisar även till det nätverk av "digitala innovationshubbar" som ett instrument att stödja framförallt SMF i sin digitalisering. Grundtanken är mycket god men för att lyckas behöver finansieringen säkras och även genomförande modellen ses över, som exempelvis vad gäller förhoppningen att mindre företag aktivt kommer att söka upp och använda dessa. För att nå de mindre företagen behöver man bygga på befintliga strukturer med mycket god kunskap kring företagets behov och förutsättningar, såsom RISE verkar i nätverk av testmiljöer och med utvecklat SMF- stöd.

2.2 Grön omställning

En grundförutsättning för näringslivets klimatomställning och för att svenska samhället ska klara av Parisavtalets klimatmål är övergången till en mer cirkulär och resurseffektiv ekonomi. Vägen dit kräver stora systemförändringar och helt nya samarbeten i samhället, som få företag eller offentliga aktörer orkar med eller har råd att bekosta själva.

Sverige sitter på en fantastisk möjlighet där vi kan vara ledande både på råvarusidan i en mer biobaserad ekonomi, samtidigt som vi utvecklar framtidens cirkulära affärer i strategiskt viktiga materialintensiva värdekedjor/-nätverk. Dessa kan sedan exporteras till andra länder och regioner.

Det är positivt att se att strategin understryker vikten av investeringar i forskning och innovation, ny teknik och infrastruktur för att nå en grön omställning. En proaktiv och gemensam EU-politik på området skulle gynna svensk konkurrenskraft och bidra till att frågorna får ett större genomslag internationellt.

Några rekommendationer för att ytterligare stärka den gröna omställningen:

1. Att ligga i teknologisk framkant och öka nyttogörandet av forskning i Europa kommer att vara den avgörande strategiska faktorn för att bygga en hållbar framtid. Kraftfulla offentliga och privata investeringar i forskning och utveckling av grön och digital teknologi är därför en avgörande drivkraft för

en hållbar och inkluderande tillväxt. Vikten av investeringar på området tilltar vid beaktande av de ekonomiska effekterna av Covid-19. RISE ser positivt på de utlovade gröna investeringarna, vilka om de utformas rätt även kan bidra till återhämtningen efter Covid-19.

2. Som tidigare nämnt så behövs en strategi för test- och demonstrationsmiljöer för att öka nyttogörandet av teknologi och lösningar för en grön omställning.
3. Förutsättningarna för att bedriva högklassig FoU i Europa behöver utvecklas för att säkra en bättre implementering av den gröna given. Exempel på detta är att regleringar som ska främja mer klimatneutrala produkter behöver vara teknikneutrala, icke innovationshämmande och driva verklig förändring, inte tung administration.

Utveckling avseende kostnaden, materialval, miljöpåverkan, livslängden och återvinningsbarheten av batterierna är avgörande för hur långt utvecklingen av elektrifiering av transportsektorn kan gå. Batteriteknik är tydligt område för klimatomställning men där batterier behöver bli klart mer återvinningsbara än idag. Det är därför viktigt att investeringar och regelverk utformas på ett sådant sätt att det inte hämmar innovation samtidigt som det säkerställer att innovationskritiska metaller och mineraler utvinns på ett hållbart sätt.

3. Omställning kräver effektiv kompetensförsörjning

Ett livslångt lärande som kontinuerligt höjer kompetensen hos individen är avgörande för Europas möjligheter att ställa om till ett hållbart, klimatsmart samhälle och mer jämlikt och modern välfärd.

Förslaget till industristrategi har en sund och adekvat syn på kompetensbehovet. En gemensam inriktning inom EU för hur vi tacklar denna utmaning vore ett steg i rätt riktning. Forskningsinstituten har även här en viktig roll att spela för kompetensomställning utan att för den skull ta över akademins viktiga uppdrag att utbilda och vidareutbilda. Institutet har ett uppdrag att stödja industrins positiva utveckling genom att tillföra ny kunskap och nya kompetenser vilket görs bl a genom olika typer av utbildningsinsatser. I och med att Europa har denna unika institutssektor skulle vi gärna se ytterligare skrivningar kring institutens roll även för kompetensomställning och det livslångalärandet.

Med detta sagt vill vi understryka att vi anser att utbildning och kompetensförsörjning fortsatt är nationella kompetensområden. EUs roll bör även fortsatt vara att stimulera en gemensam viljeinriktning genom exempelvis program som Erasmus, dialog och erfarenhetsutbyten. För att stärka näringslivets kompetensbas spelar de regionala strukturfonderna och socialfonden en viktig roll som ytterligare kan förstärkas inför nästa programperiod 2021-2027. Regionala initiativ är viktigt inte minst för att stödja SMF.

